

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/138 Έν Καισαριανῇ τῇ 11ῃ Μαρτίου 2022

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 257η

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους

Πρεσβυτέρους,

τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους,

τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους

καί τά Ἱγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱερῶν Μονῶν

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί,

Ὅσιώτατες Ἀδελφές,

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

«Ἡ Ἑορτή τοῦ Πάσχα στό παρόν στό παρελθόν καί στό μέλλον»

Η ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι γεγονός ἱστορικό, ὅπως μᾶς παραδίδουν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁμολογοῦμε, ὅτι πιστεύουμε καί εἰς ἓναν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν *«Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς»*.

Ἡ φράσις αὕτη τονίζει καί ἐπιβεβαιώνει τὴν ἱστορικότητα τῶν γεγονότων τοῦ Πάσχα ποῦ ἐορτάζουμε.

1. Τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ Θεοῦ.

Τό νόημα αὐτῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐορτῆς διατυπώνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στή φράσις : *«ὅς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν διακαίωσιν ἡμῶν»* (Πρὸς Ρωμαίους δ' , 25).

Τὰ γεγονότα προετοιμάσθηκαν στήν σιγή τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καί πραγματοποιήθηκαν στό παρελθόν ἀπό τὴν σοφία, τὴν δύναμη, τὴν ἀγάπη καί τὴν ἀγαθοσύνη τοῦ Θεοῦ εἰς τρόπον ὥστε ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης νά διδάσκει ὅτι *«οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»* (Ἰωάννου γ' , 16).

Ἐπιβεβαιώνει ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι *«συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε»* (Πρὸς Ρωμαίους ε' , 8).

Τά δεδομένα αυτά δέν πρέπει οὔτε νά διαφεύγουν τῆς προσοχῆς μας οὔτε νά λησμονοῦνται.

Τό Πάσχα εἶναι ἑορτή εὐγνωμοσύνης γιά τά θαυμάσια ἔργα τοῦ Θεοῦ πού πραγματοποιήθηκαν γιά ἐμᾶς.

2. Χαρούμενη πρόγευση τοῦ μέλλοντος

Ἡ ἑορτή τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μᾶς δίδει μία αὐθεντική ἐλπίδα διότι φέρνει στό παρόν τό τέλος τῆς σωτηρίας.

Τό παρελθόν τοῦ Θεοῦ διασφαλίζει τό μέλλον τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως βεβαιώνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του (κεφάλαια 1-2).

3. Ἀπαιτήσεις γιά τό παρόν, Συνάντηση μέ τόν ζωντανό Θεό

Οἱ κήρυκες τῆς Βασιλείας ἐπιστοῦν τήν προσοχή στους μαθητές τοῦ Ἰησοῦ, τονίζοντας ὅτι ἡ χαρμόσυνη ἑορτή πού τελεῖται ἀπό ἄπιστες καρδιές, δημιουργεῖ μία ἀπατηλή ἀσφάλεια, ὅταν δέν συνοδεύεται ἀπό εἰλικρινή μεταστροφή πού εἶναι τό νόημα τῆς πληρότητας τοῦ πνεύματος, ἡ συνάντηση μέ τόν ζωντανό Θεό.

4. Οἱ πνευματική κληρονομιά βιώνεται στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας

Τό κέντρο τῆς λατρευτικῆς ζωῆς βρίσκεται πρὶν ἀπ' ὅλα στό πασχάλιο μυστήριο πού μνημονεύεται στή Θεία Εὐχαριστία, ἡ ὁποία συγκεντρώνει τήν κοινότητα τῶν πιστῶν τήν Κυριακή, πού εἶναι ἡ Ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου (Πράξεων 13, 7 . Ἀπὸς Κορινθίους 1στ', 2, Ἀποκαλύψεως 1, 10). Ἡ ἑορτή τῆς Ἀναστάσεως ἀποτελεῖ ἀφετηρία τῆς ἑβδομάδας ἑορτῆς μοναδικῆς πού ἡ ἀκτινοβολία της φωτίζει

ολόκληρο τό ἔτος, καί πού ὁ πλοῦτος της ἀναπτύσσεται ὁ ἕναν ἑορταστικό κύκλο γύρω ἀπό τό Πάσχα, πού φέρνει στή μνήμη τόν πλοῦτο τῆς πνευματικῆς κληρονομιάς τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτό θά γίνεται πάντα μέ τήν βίωση τῆς κληρονομιάς αὐτῆς διά τοῦ γεγονότος τοῦ Χριστοῦ καί μέ τόν προσανατολισμό της πρὸς τό μυστήριο τῆς αἰώνιας οὐράνιας ἑορτῆς.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Α΄ . ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Ἐπιμέλεια γιὰ τὸν εὐπρεπισμὸ τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ὥστε νὰ συμβάλει στὴν βίωση τῆς Ἑβδομάδος τοῦ Πάθους

α΄. Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῶν Ἱερῶν Ναῶν πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὅλο κλίμα καὶ τὸ λειτουργικὸ ἦθος τῆς

Μεγάλης Ἑβδομάδας, δηλαδή κατανυκτικὸς καὶ πένθιμος. Πενθοῦμε ὅχι γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας γιὰ τὶς ὁποῖες ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε στὸν Σταυρό (Λουκᾶ κγ', 28-29).

β . Τὰ καλύμματα τῆς Ἁγίας Τραπέζης νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τὸ πέρας τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

γ . Ὁ φωτισμὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἑσπερινῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγοστός. Δέν ταιριάζουν ἄπλετες φωτοχυσίες μὲ τὸν κατανυκτικὸ χαρακτήρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τὸ ὀλιγοστὸ καὶ μελιχρὸ φῶς, μαζί μὲ τὴν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν συντελοῦν στὴν αὐτοσυγκέντρωση τῶν πιστῶν.

2. Ἱερὲς Ἀκολουθίες

α'. Εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξη

Ὅλες οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες θὰ τελεσθοῦν ὅπως προβλέπει τὸ «ΤΥΠΙΚΟΝ» τῆς θείας λατρείας τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας καὶ ἀναγράφεται στὸ ἐκδιδόμενο καὶ ἐγκεκριμένο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας τόμο τῶν ΔΙΠΤΥΧΩΝ.

β . Ἡ ἀπόδοση τῶν ὕμνων

Τὰ ἐκκλησιαστικά μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποδίδονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ἱεροψάλτες μὲ προσοχή, σύμφωνα μὲ τὰ μουσικὰ βιβλία καὶ χωρὶς ἔντονους λαρυγγισμοὺς καὶ ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιὰ μέλη καθιερωμένα, ποὺ πρέπει νὰ ψάλλονται κατὰ τὸ ἦθος καὶ ὕφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δεητικὰ καὶ κατανυκτικά. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες, νὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτά, ὥστε νὰ ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τὰ μέλη ψάλλονται οὔτε πολὺ ἀργά, οὔτε πολὺ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος ἐνδεδειγμένη πρακτική. Μερικὰ μέλη π.χ. τό «*Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται...*», τό «*Τὸν Νυμφῶνά Σου βλέπω...*» κλπ. εἶναι πολὺ γνωστὰ στὸ ἐκκλησίασμα, καὶ τὰ συμπάλλει μὲ τοὺς Χοροὺς τῶν Ἱεροψαλτῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες νὰ διευκολύνουν τὸν λαὸ στὴν συμφαλμωδία καὶ νὰ ἀποφεύγουν μουσικὲς γραμμὲς ἄγνωστες στοὺς πιστοὺς ποὺ συμπάλλουν. Ἡ συμφαλμωδία δημιουργεῖ κατάνυξη καὶ ἐμπειρία συμμετοχῆς στὴν προσευχὴ καὶ στὴν λατρεία. Βοηθήσατε τὸν λαὸ μας νὰ συμμετέχει ὃ αὐτὴ καὶ μὴν τὸν ἀγνοεῖτε. Οἱ Ἱερὲς Ἀκολουθίες δὲν εἶναι μουσικὲς συναυλίες οὔτε Ὅπερες.

γ'. «*Μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας*» (πρὸς Ἑβραίους ιβ' 28)

Δέν νομίζω, ὅτι χρειάζεται νὰ τονίσω, πὼς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες τὴν

Μεγάλη Ἑβδομάδα. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νὰ παραλειφθεῖ χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ψάλλονται δῖς. Αὐτὸ νὰ τηρηθεῖ. Οἱ πιστοὶ κρατοῦν βιβλία στὰ χέρια τους καὶ παρακολουθοῦν τὰ ψαλλόμενα μέλη. Ὡς ἀν παραλείψετε κάποιο, θὰ γίνῃ ἀντιληπτὸ, θὰ σκανδαλίσετε καὶ θὰ ἐπικριθεῖτε. Ὡς ἄλλωστε δέν θὰ κερδίσετε χρόνο. Μία φορὰ τὸν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Κάθε παράλειψη προδίδει ἑλλειψη εὐλάβειας, καὶ ἀκόμη διάθεση περιφρονήσεως πρὸς τὴν προσευχή, ἐπεὶδὴ κάθε Ἱερὴ Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καὶ ἡ προσευχή πρέπει νὰ γίνῃ μὲ φόβο Θεοῦ.

Ἐξυπακούεται ὅτι ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας δέν ἐπιτρέπει θεατρνισμούς καὶ ἐπιτηδευμένη ἐπίδειξη.

δ'. Διάρκεια

Κανονικὰ κάθε Ἱερὴ Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὥρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὥρες. Συμβουλευθεῖτε τὸ ἰσχυρὸν Ὁρολόγιό Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως μας. Γιά τὴν τήρηση ἐπακριβῶς τοῦ ὥραρίου ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τὴν εὐθύνη φέρουν οἱ Ἐφημέριοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ συνεννοοῦνται οἱ κ. Ἱεροψάλτες καὶ οἱ κ. Ἐπίτροποι.

ε΄. Τὰ ἀναγνώσματα

Τὰ ἀναγνώσματα κατὰ τὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες εἶναι πολλὰ καὶ πρέπει νὰ διαβάζονται μὲ τρόπο ποὺ νὰ διευκολύνει τὴν κατανόησή τους. Τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ Ἱερεῖς ὅσο καὶ οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νὰ προσέξουν πολὺ στὴν καλὴ καὶ κατ' ἔννοια ἀπόδοση τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀναγνώσει σωστά, ἅς ἀφήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ ἄλλο ἐνορίτη ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ ἐπιτελέσει ὀρθά. Διευκολύνει τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νὰ ὑπάρχει τακτικὸς Ἀναγνώστης, μὲ σωστὴ ἄρθρωση λόγου καὶ ἀνάγνωσις. Ὑπάρχουν στὶς Ἑνορίες μας Χριστιανοί, ποὺ ἔχουν προϋποθέσεις γιὰ αὐτὴ τὴν διακονία. Βοηθήσατέ τους νὰ καταρτισθοῦν καὶ ἐνθαρρύνάτε τους νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑπεύθυνη αὐτὴ διακονία.

στ΄. Τὰ Μικρόφωνα

Ρυθμίστε τὰ μικρόφωνα νὰ λειτουργοῦν σωστὰ καὶ χρησιμοποιεῖστε τα γιὰ νὰ διευκολύνετε τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχηθοῦν. Τὰ ἀρύθμιστα μικρόφωνα εἶναι μάλιστα γιὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους καὶ ἀλλοιώνουν τὸ ἥθος τῆς θείας Λατρείας.

3. Εὐταξία

Ἡ εὐταξία διευκολύνει τοὺς προσευχομένους πιστοὺς κατὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἰδιαίτερη μέριμνα, ὥστε ὅλοι νὰ συμμορφώνονται στὶς ὁδηγίες τῶν Ἐφημερίων

ά . Οἱ κ. κ. Ἐκκλησιαστικοὶ Ἐπίτροποι καλοῦνται νὰ συμβουλευθοῦν τοὺς Ἐφημερίους τοὺς γιὰ κάθε λεπτομέρεια, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν τήρηση τῆς τάξεως μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Πολλὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη ἐπέμβασή τους καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἔγκαιρη πρόβλεψη.

β'. Τό καθῆκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι, νὰ κατευθύνουν τοὺς ἐκκλησιαζομένους μὲ εὐγένεια πρὸς τίς θέσεις τους, νὰ προλαμβάνουν κάθε ἀταξία, νὰ ἐπιβλέπουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετωπίσεως κάθε ζητήματος, ποὺ δημιουργεῖται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια, ποὺ τελοῦνται οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες. Μὲ καλὸ τρόπο, χωρὶς φωνές, χωρὶς θυμοὺς καὶ ἔριδες, νὰ προσφέρουν τίς καλές ὑπηρεσίες τους στὴν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

γ . Οἱ Ἱερεῖς ὀφείλτε νὰ κινεῖσθε ἱεροπρεπῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ κατὰ τὴν διάρκεια ποὺ τελοῦνται οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες. Δὲν πρέπει π. χ. νὰ βγαίνετε ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα, ντυμένοι μάλιστα μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια, καὶ νὰ διασχίζετε τὸν ναό, νὰ

μεταβαίνετε στο παγκάρι, να δίνετε οδηγίες ή να διορθώνετε άταξίες. Αυτό απαγορεύεται απόλυτως. Ό,τι θέλετε να πείτε στους Ίεροψάλτες, στους Έπιτρόπους και στους Νεωκόρους φροντίσατε να το πείτε πριν από την έναρξη των Ίερων Άκολουθιών. Συνεννοηθείτε έγκαιρως, ώστε να αποφεύγονται άσκοπες κινήσεις, φωνασκίες και παρατηρήσεις κατά την διάρκεια της Ίερᾶς Άκολουθίας.

δ . Πρέπει να τονισθεῖ ότι με την τέλεση κάθε Ίερῆς Άκολουθίας ή λατρεύουσα κοινότητα προσεύχεται στον Θεό και Τοῦ προσφέρει ὕμνο εὐχαριστίας. Αυτό το έργο, έπειδή εἶναι καθολικό προηγείται κάθε ἄλλου, όπως εἶναι ή προσκύνηση εἰκόνων που γίνεται ως προσωπική εὐλάβεια, σύμφωνα μέ τις ὑποδείξεις των Έφημερίων και την καθοδήγηση και επίβλεψη των Έκκλησιαστικῶν Έπιτρόπων.

4. Πνευματική οίκοδομή και συμμετοχή των πιστῶν

Γιά την πνευματική οίκοδομή των πιστῶν και την συνειδητή συμμετοχή τους στις Ίερές Άκολουθίες των σωτηριωδῶν γεγονότων τοῦ Θείου Πάθους και τῆς Άναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ έχουμε έκδόσει πνευματικά βοηθήματα που τίθενται στην διάθεσή σας για να τα αξιοποιήσετε ποιμαντικά. Κατά την έφετινή Μεγάλη

Ἑβδομάδα θά διανείμουμε τό βιβλιδάριό μας μέ τίτλο «Ἡ σταύρωση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τίς τέσσερις Εὐαγγελικές μαρτυρίες».

Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ χρησιμοποιεῖστε καί τὰ βοηθήματα πού ἔχει ἐκδόσει ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας:

ά . «Καί ἐγὼ πρὸς Σέ ἔρχομαι»

β . «Μεγάλη Ἑβδομάδα»

γ . «Οἱ τελευταῖες ἡμέρες τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»

δ . «Ὁ Σταυρὸς στὸν οὐρανό»

έ . «Ἰδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα»

στ . «Ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»

ζ . «Ἡ πνευματικότητα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος»

ή . «Τό θεῖον Πάθος»

θ . «Μεγαλοβδομαδιάτικα. Συμπορευθῶμεν αὐτῷ»

ί . «Ζωοποιὸς νέκρωση»

ιά . «Εἰσοδικὸ στὴν περίοδο τοῦ Τριωδίου»

ιβ . «Εἰσοδικὸ στὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα».

ιγ . «Καταγγέλων τό μαρτύριον τοῦ Θεοῦ»

ιδ . «Ὁ Ἐνδοξος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός»

ιέ . «Ἀβεβαιότητες καί βεβαιότητες»

ιστ . «Ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πατρός»

ιζ . «Ὁ Χριστὸς μεθ' ἡμῶν»

ιή .«Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»

ιθ . «Ἀναμένοντας τὴν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Οἱ πιστοὶ δύνανται νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὸ Πρόγραμμα Χοροστασιῶν μας στὴν ἱστοσελίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Β . ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Εἰσερχόμαστε στὴν παροχὴ ἐιδικῶν ὁδηγιῶν γιὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῆς τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν.

1. Ἀκολουθίες Νυμφίου

α . Θυμίαμα με τὸ «Κατζίον»

Στό «Ἐπακοῦσαι σου Κύριος...» ποὺ ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστη ἀργῶς καὶ ἐμμελῶς - δηλαδὴ ὅπως ὁ Ἀπόστολος-ὁ Ἱερέας με μῶβ ἢ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο θυμιάζει με τὸ «κατζίον» τὴν ἀγία Τράπεζα, τὶς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιὰ με λαμπάδες, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζουν καλὰ τὴν διαδρομὴ ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν μέσα στὸν Ναό, ὥστε νὰ μὴν δημιουργεῖται σύγχυση. Ὁ Ἱερέας πρέπει νὰ τὰ διδάξει τὴν διαδρομὴ ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, ἐπίσης τὸ πῶς καὶ ποῦ θὰ ἴστανται.

Τὸ θυμιάτισμα με τὸ «κατζίον» θέλει τέχνη. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχετε, πρέπει νὰ ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερέας κινεῖ ρυθμικὰ καὶ ἤρεμα τὸ «κατζίον» κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ὥστε νὰ ἀκούγεται ὁ ἦχος τῶν κωδωνίσκων χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖ.

β . Λιτανεία ἱερῶν Εἰκόνων

Τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτανεία τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου, ὡς ἐξῆς· Μόλις ὁ Ἱεροψάλτης ἀρχίσει νὰ ψάλλει τὸ «Ἰδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται...» ὁ Ἱερέας, φορώντας φαιλόνιο, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τὴν ἱερὰ εἰκόνα τοῦ «Νυμφίου» ἢ ὁποία εὐρίσκεται στὴν ἀγία Τραπέζα,

τὴν ἀναλαμβάνει στὰ χέρια του, τὴν ἐπιδεικνύει πρὸς τὸν λαό, καὶ προπορευομένων λαμπαδούχων, ἑξαπτερύγων καὶ τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νὰ τὴν λιτανεύει κινούμενος ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἁγίας Τραπέζης, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ γύρω ἀπὸ αὐτή, κατευθύνεται πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικὰ καὶ ἀργὰ ὅλο τὸν ἱερὸ Ναὸ τὸ δεξιὸ καὶ ἀριστερὸ κλίτος. Πρὸς διευκόλυνση τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νὰ διδάξετε εἴτε τὰ παιδιὰ εἴτε ἓνα Ἐκκλησιαστικὸ Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ προπορεύεται. Οἱ λοιποὶ Ἐφημέριοι ποὺ εἶναι παρόντες στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία, ἀκολουθοῦν τὴν λιτανεία φοροῦντες τὰ ἄμφια τους, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένη λαμπάδα. Ὁ Ἱερέας μὲ τὴν εἰκόνα περιέρχεται τὸν Ναὸ καὶ ὅταν φθάσει στὸν Σολέα τὴν ἀποθέτει στὸ εὐπρεπισμένο δισκέλιο ποὺ ἔχει ἐν τῷ μεταξὺ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τὴν θυμιάζει, καὶ ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, τὴν προσκυνεῖ, καὶ ἀποχωρεῖ στὸ ἅγιο Βῆμα.

γ'. Ἡ προσκύνηση τῶν ἱερῶν Εἰκόνων

Τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς θὰ γίνῃ μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ πρέπει νὰ φυλάσσουν τὶς εἰσόδους τοῦ Σολέα ὑποδεικνύοντας στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὶς θέσεις τους γιὰ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀκαταστασία. Ὑποχρεοῦμαστε νὰ καταρτίσουμε τοὺς πιστοὺς νὰ ἀποκτήσουν λειτουργικὴ ἀγωγή καὶ «*πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ*

ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος» (πρὸς Τιμόθεον Α΄ γ΄, 15).

Μετὰ τὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν οἰκεία θέσιν στὴν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νὰ προσκυνοῦν οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι σὺν Ἱερῶν Ἀκολουθίαις τὶς ἐπόμενες ἡμέρας, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν.

Στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ποὺ θὰ χοροστατήσουμε σὲ Ἱερὰ Ἀκολουθία Νυμφίου, τὸ προσκυνητὰρι μὲ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ εὐρίσκεται στὸν Σολέα γιὰ νὰ προσκυνήσουμε στό «Αἰνεῖτε...».

δ . Ἡ ἀνάγνωση τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν

Τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιον τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὁρθρῶν καὶ τῶν Προηγιασμένων ἀναγινώσκεται ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη εὐκρινῶς καὶ μὲ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τὴν ψαλτὴ ἀπόδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας. Ἀπαγγέλλονται ἐμμελῶς τὸ 12ο Εὐαγγέλιον τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθροῦ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τῶν Ἀχράντων Παθῶν, τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης, τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τῆς Ἀποκαθηλώσεως τὸ πρωὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, γιὰ νὰ δοθεῖ ἀρκετὸς χρόνος στὴν Ἀποκαθήλωση τοῦ

Ἐσταυρωμένου καὶ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερέας ἀναγινώσκοντας μὲ κατάνυξη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο. Ὁ Διάκονος, κατὰ μὲν τὶς Ἱερές Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου στέκεται δεξιὰ τοῦ Ἱερέα ποὺ ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, κατὰ δὲ τὶς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτὸς τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν Ἄμβωνα.

έ . Τὸ θυμίαμα τῆς Θείας ὁδοῦ τοῦ Κανόνος

Στὴν Θείαν ὁδὸν τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερέας ἢ ὁ Διάκονος, θυμιάζει κανονικὰ μὲ τὸ σύνηθες θυμιατό.

στ . Προσκύνηση τῆς ἱερᾶς Εἰκόνης ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα

Στὸ «Αἰνεῖτε...» τῶν Αἰνῶν, ὅπου χοροστατεῖ Ἀρχιερέας, κατέρχεται ἀπὸ τὸν Ἀρχιερατικὸν θρόνον καὶ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται στὸν Σολέα. Πρὸς τοῦτο ἐγκαίρως, καὶ ἐνῶ ψάλλεται τὸ «Πᾶσα πνοή...», ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἅγιο Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μὲ τρικέρι καὶ ὁ β΄ διάκονος μὲ δικέρι καὶ στέκονται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τὸ αὐτὸ πράττουν καὶ ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ Πρωτοψάλτης τελειώσει τὸ «Πᾶσα πνοή...» ἀρχίζει ὁ Λαμπαδάριος τὸ «Αἰνεῖτε...» σὲ ἀργὸ μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερέας κατέρχεται ἀργὰ ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ προπορευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καὶ προσκυνεῖ

αὐτὴ κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Τελειώνοντας τὴν προσκύνηση, λαμβάνει τὸ τρικέρι καὶ ἀρχίζει νὰ εὐλογεῖ τὸν λαό, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἥπια τό «*Εἰς πολλά ἔτη*». Ἐπιστρέφει στὸν θρόνο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τέλος τοῦ «*Αἰνεῖτε...*». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρὸ τῆς Εἰκόνας, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνὰ δύο, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καὶ ἀφοῦ ἔρθουν πρὸ τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀπέρχονται στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ . Τὰ τροπάρια τῶν Αἵνων

Τὰ τέσσερα τροπάρια τῶν Αἵνων, ψάλλονται ὅλα χωρὶς περικοπές, ὡς ὀρίζει τὸ «*Τυπικόν*» Ὅπου πρέπει νὰ ψαλοῦν δύο φορές, νὰ ψαλοῦν, ὡς προελέχθη.

ή . Τὸ κήρυγμα

Τὸ κήρυγμα γίνεται συνήθως μετὰ τὰ «*Πληρωτικά*» καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ «*Ἀπόστιχα*». Εὐνόητον, ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ὀλιγόλεπτο, σὲ τόνο ἥπιο, χωρὶς ρητορισμοὺς καὶ ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καὶ κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευση, βίωμα, θεολογικὴ κατάρτιση, προσευχὴ καὶ προετοιμασία.

2. Προηγιασμένες

Τὸ πρῶτῃ τῆς Μεγάλης Δευτέρας, Μεγάλης Τρίτης καὶ Μεγάλης Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ' αὐτὰς καλὸ εἶναι νὰ προτρέψετε μὲ ἀνακοινώσεις νὰ κοινωνήσουν τὰ μικρὰ παιδιὰ, οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ ἡλικιωμένοι. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐνημέρωση τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

3. Μεγάλη Τετάρτη

ά . Τὸ ἅγιο Εὐχέλαιο τελεῖται κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τὴν ὠρισμένη ὥρα, ἀπὸ τοὺς Ἐφημερίους τῆς Ἐνορίας.

β . Ἡ Ἱερὴ Ἀκολουθία τοῦ Νιπτῆρος τὸ ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Τετάρτης θὰ τελεσθεῖ κανονικά. Στό « *Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ Μαθηταί...*» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαράλλακτα, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

4. Μεγάλη Πέμπτη

ά . Τὸ πρῶτῃ τῆς Μεγάλης Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Κατὰ προτίμηση κόκκινα. Στὶς Ἐνορίες μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατὰ τὸ καθορισμένο πρόγραμμα.

Ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα αὕτῃ, ὅπως καὶ αὕτῃ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προσέρχονται ἄθροα οἱ πιστοὶ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, πρέπει νὰ ἐντείνουμε τὴν μέριμνά

μας, ὥστε νὰ κατηχήσουμε σωστά τοὺς πιστοὺς μας νὰ γνωρίσουν τὴν οὐσία τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καὶ νὰ συμμετέχουν σὲ αὐτό *«μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης»*.

β . Ἡ θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένως στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἡ εἴσοδος γίνεται μὲ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο.

γ . Τὸ ἐκτενὲς εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα ἀναγιγνώσκεται χύμα.

δ . Ὅσοι Ἐφημέριοι θὰ ἐτοιμάσουν Ὑπόμνημα Ἁγίου Ἄρτου, γιὰ νὰ κρατηθεῖ στὸ Ἀρτοφόριο, πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ ὀλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τους μὲ εὐλάβεια. Γιὰ τὸν τρόπο ἀφυγράνσεως ἢτοι ἐψήσεως τοῦ Ἁγίου Ἄρτου ἔχουμε δώσει σχετικὲς ὁδηγίες.

ε . Στὴν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὰ *«Ἀντίφωνα»* ψάλλονται σὲ γοργὸ ρυθμό, εἰρμολογικό. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα διαβάζονται ὅλα ἀπὸ τὴν Ὡραία Πύλη, πλὴν τοῦ τελευταίου ποὺ ψάλλεται. Μετὰ ἀπὸ κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροψάλτης λέγει· *«Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι»*. Μόνο μετὰ τὸ 12ο λέγει· *«Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι»*.

στ . Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἑσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς:

Ὁ προεξάρχων τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας Ἱερέας προετοιμάζει τὸν Ἑσταυρωμένο γιὰ τὴν λιτανεία ποὺ ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὴν μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλὰ καὶ ἔχει τοποθετηθεῖ ὀρθίος στὸν τοῖχο

μέσα στο ἱερὸ Βῆμα. Ὁ Ἱερέας, φέροντας ἐπιτραχήλιο καὶ φαιλόνιο, λαμβάνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸ εὐαγγέλιο στὸ ἰεὺς «Ἀντίφωνο» καὶ τὸν τοποθετεῖ μπροστὰ στὴν ἁγία Τραπεζα μὲ μέτωπο πρὸς τὸν λαό. Καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ψάλλουν τὰ τροπάρια τοῦ οἰκείου «Ἀντιφώνου», ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Σταυρό, ποὺ στηρίζεται στὴν ἁγία Τράπεζα ἢ ὑποβαστάζεται ἀπὸ ἕτερο Συνεφημέριό του. Μετὰ τὸ θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο. Ὅταν οἱ Ἱεροψάλτες τελειώσουν καὶ τὸ τελευταῖο τροπάριο τοῦ «Ἀντιφώνου» καὶ ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερέας ἀφήνει λίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νὰ περάσουν καὶ ἀρχίζει σιγά-σιγά νὰ ἀπαγγέλλει τὸν ἀστίχο τοῦ τροπαρίου «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...*» τρεῖς φορές κρατώντας χρονικὴ ἀπόσταση τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καλὸ εἶναι νὰ συγχρονισθεῖ τὴν ὥρα αὕτὴ καὶ ἡ κρούση τῆς καμπάνας, ὥστε νὰ κτυπᾷ πένθιμα στὴν διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς τοῦ Ἱερέως καὶ σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῆς λιτανείας τοῦ Ἑσταυρωμένου μέσα στὸν ἱερὸ Ναό. Λέγοντας ὁ Ἱερέας γιὰ τρίτη φορὰ τὰ «*Σήμερον κρεμᾶται...*» σηκώνει τὸν Σταυρό, στρέφεται πρὸς τὸν λαό καὶ τὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν λιτανεύει, πηγαίνοντας δεξιὰ καὶ γύρω-γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα πρὸς τὴν βορεινὴ θύρα τοῦ ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει ἀργά-ἀργὰ καὶ μὲ διακοπές, ὑπολογίζοντας νὰ ὁλοκληρώσει τὴν ἀπαγγελία, ὅταν θὰ ἔχει διασχίσει ὅλο τὸν Ναὸ καὶ θὰ ἔχει φθάσει στὸν

Σολέα. Προηγούνται τοῦ Ἱερέως οἱ λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατό. Ὄταν φθάσουν στὸν Σολέα, τοποθετεῖ τὸν Σταυρὸ στὴν ἐτοιμασμένη θέση καὶ καθὼς οἱ Ἱεροψάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτὰ τὸ «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ...*» θυμιάζει. Στὸ «*Προσκυνοῦμέν Σου τὰ Πάθη Χριστέ*» ὁ Ἱερέας κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καὶ προσκυνεῖ τὸν Ἑσταυρωμένο καὶ ἀποχωρεῖ μέσα στὸ ἅγιο Βῆμα.

ζ . Ἡ προβλεπομένη δισκοφορία διεξάγεται μετὰ τὸ πέμπτο Εὐαγγέλιο κατὰ τὴ διάρκεια πού θὰ ψάλλονται τὸ ἰγ καὶ τὸ ιδ Ἀντίφωνο καὶ πρό τοῦ ιδ Ἀντιφώνου «*Σήμερον κρεμᾶται...*». Ἐνημερῶστε τοὺς Ἱεροψάλτες νὰ δώσουν τὸν ἀπαιτούμενο χρόνο στοὺς ἐπιτρόπους πού θὰ περιφέρουν τὸν δίσκο νὰ ὁλοκληρώσουν τὴν διακονία τους ἐγκαίρως.

ή . Ἡ προσκύνηση τοῦ Ἑσταυρωμένου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς νὰ γίνεи μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Πρὸς τοῦτο θὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ ἐδῶ ὅ,τι προελέχθη γιὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας τοῦ Νυμφίου. Δηλαδή ἐντεταλμένοι ἐνορίτες θὰ κρατοῦν τὶς θύρες τοῦ Σολέα κλειστὲς καὶ δέν θὰ ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδο ὁ αὐτὸν γιὰ προσκύνηση. Ἔτσι θὰ ὑπάρξει τάξη καὶ ἡσυχία.

θ . Τὸ στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου πρέπει νὰ γίνεи ἀπὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς Ἐνορίας. Ἀποφύγετε τὶς δαπάνες γιὰ ἐξεζητημένους δαπανηροὺς στολισμούς. Οἱ συνθῆκες τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως δέν ἐπιτρέπουν προκλητικὲς σπατάλες.

5. Μεγάλη Παρασκευή

ά . Ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καὶ Βασιλικῶν Ὡρῶν ἀρχίζει στίς 8.00 π. μ. Κάθε Ὡρα διαρκεῖ 0.30´. Οἱ Μεγάλες Ὡρες θὰ τελειώσουν στίς 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα θὰ ἀρχίσει ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἢ τῆς Ἀποκαθηλώσεως. Ὁ Ἑσπερινὸς διαρκεῖ δύο ὥρες καὶ θὰ τελειώσει στίς 12 μ. Κατὰ τὸν Μέγα Ἑσπερινὸ ἡ ἀγία Τράπεζα καὶ οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἄμφια λαμπρά, ὅχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετὰ τὸ «Τετέλεσται», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ «Βασιλεὺς τῆς δόξης».

β . Τὴν Μεγάλη Παρασκευή εἴθισται κατὰ τὴν Ἀποκαθήλωση, ἡ ὁμιλία νὰ ἐκφωνεῖται εὐθὺς μετὰ τὰ παλαιοδιαθηκικὰ ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ πρὸ τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιὰ ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μὲν ἀρκετὸ συναισθηματικὸ στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καὶ στερεὰ διδαχὴ στοὺς ἀκούοντες. Τὸ κήρυγμα λοιπὸν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πέραν τοῦ λυρισμοῦ, ἀπαιτεῖ συγκεκριμένες θέσεις, καὶ μικρὴ διάρκεια. Φροντίστε ὅσοι προτίθεσθε νὰ μιλήσετε, νὰ προετοιμασθεῖτε καλά.

γ . Ἡ δισκοφορία στὴν Ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθηλώσεως διεξάγεται λεγομένων τῆς Ἑκτενοῦς καὶ τῶν

Πληρωτικῶν. Ὁ Ἱερέας κάνει τὴν σχετικὴ ἀνακοίνωση καὶ οἱ ἐντεταλμένοι συνεργάτες εἶναι ἔτοιμοι, χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ὁλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους πρὸ τῆς λιτανείας τοῦ Ἑπιταφίου.

δ . Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑπιταφίου Θρήνου τὸ ἑσπέρας τελεῖται στοὺς Ναοὺς μὲ τὰ φῶτα ὅλα ἀναμμένα καὶ ἄμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερέας καὶ ὁ Διάκονος ἐνδύονται στὸν Κανόνα ἅπασα τὴν ἱερατικὴ στολή. Ὅταν ψάλλονται τὰ Ἑγκώμια, ὁ Ἱερέας εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἑπιταφίου. Στὴν ἀρχὴ κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερέας ἢ ὁ Ἱερέας θυμιάζει τὸν Ἑπιτάφιο καὶ τοὺς πιστοὺς, καὶ στό «*Ἔρραναν τὸν Τάφον*» ραντίζει τὸν Ἑπιτάφιο μὲ ἀρώματα καὶ ἄνθη καὶ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαζομένους, περιερχόμενος τὸν ἱερὸ Ναό.

έ . Γιὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἑπιταφίου νὰ ἐνημερώσετε ἐγκαίρως τὴν Ἀστυνομία γιὰ τὸ δρομολόγιο ποὺ θὰ ἀκολουθήσετε, ὥστε νὰ λάβει τὰ ἀπαραίτητα μέτρα τάξεως καὶ κυκλοφορίας τῶν ὀχημάτων.

στ´. Μετὰ τὴν περιφορὰ τοῦ Ἑπιταφίου καὶ τὴν ἐναπόθεση τοῦ στὴν ἁγία Τραπέζα, τοποθετεῖται στὸ Κουβούκλιο τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτὸ νὰ προσκυνεῖ ὁ λαός, ποὺ συνεχίζει νὰ προσέρχεται γιὰ προσκύνηση τοῦ Ἑπιταφίου.

6. Μέγα Σάββατο

ά . Κατ' αὐτὸ ἐπίσης θὰ τελεσθοῦν δύο θεῖες Λειτουργίες στὶς Ἑνορίες μας γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν, ὅπως καὶ τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ κατὰ τὸ ἰσχύον Πρόγραμμα.

β . Κατὰ τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός» κρούονται χαρμόсуна οἱ κώδωνες τοῦ Ναοῦ καὶ σκορπίζονται κατὰ τὴν τάξιν τὰ βαῖα.

ΠΑΣΑ ἈΛΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΙΕΡΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

ΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΜΟ
ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΒΛΗΤΕΣ

7. Τελετή, Ὁρθρος καὶ θεία Λειτουργία τῆς Ἀναστάσεως

ά . Στὶς 11 μ.μ. θὰ κρούσουν οἱ κώδωνες τῶν ἱερῶν Ναῶν χαρμόсуна καὶ ὁ Ἱερέας θὰ ἐκφωνήσῃ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ μὲ τὰ φῶτα σβησμένα. Στὶς 11.30' μ. μ. ἀρχίζουν οἱ Ἱεροψάλτες νὰ ψάλλουν μέσα στὸ Ἱερό τὸ «Ἰδοὺ σκοτία καὶ πρωῒ...». Στὶς 11.40 μ. μ. ὁ Ἱερέας θὰ ψάλλῃ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς...» ποὺ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ Χοροὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν. Ὁ Ἱερέας ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης προσφέρει μὲ τὴν λαμπάδα τοῦ τὸ φῶς στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ ἀνάψουν τὶς δικές τους. Τὸ ἅγιο φῶς ὁ

Ἱερέας τὸ λαμβάνει ἀπὸ τὴν ἀκοίμητη κανδήλα ποὺ καίει πίσω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα. Στὰ 20 λεπτὰ ποὺ μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερέας ἐπὶ κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐξέδρα, ποὺ εἶναι στημένη στό προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται οἱ λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα, τὸ λάβαρο καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως, κ.λπ. Στὴν ἐξέδρα διαβάζεται τὸ προβλεπόμενο Εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα, ποὺ εἶναι τὸ Δεύτερο Ἑωθινὸ καὶ τὸ Ἀναστάσιμο μήνυμά μας καὶ στὶς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερέας ἀπαγγέλλει τὸ «Δόξα τῇ ἀγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ...» καὶ ψάλλει τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη...».

β . Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἑνορίας ἐγκαίρως, κατὰ τὴν ἡ καὶ θ ὥδὴ τοῦ Κανόνος, πρὸ τοῦ «Ἴδου σκοτία καὶ πρωΐ...»

γ . Ἀπὸ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ νὰ ὑποδείξετε στοὺς πιστοὺς νὰ παραμείνουν στὴν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

δ . Συνεννοηθεῖτε μὲ τοὺς Ἱεροψάλτες σας γιὰ τὴν τήρηση τῶν κατωτέρω·

12 Μεσονυκτίου· Ἀκολουθία Ἀνάστασεως.

12-12.45' πρωϊνή· Ὁ Ὅρθρος. Ὁ Κανόνας ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐξέδρα καὶ καθὼς ἡ πομπὴ ἐπιστρέφει στὸν Ἱερὸ Ναό.

12.45 - 2.00 πρωϊνή· Ἡ Θεία Λειτουργία.

έ . Τὸν Κατηχητικὸ Λόγο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου θὰ ἀναγνώσετε στὸ τέλος τοῦ Ὅρθρου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς θείας Λειτουργίας.

8. Ἡ Ἀγάπη

Τὴν Κυριακὴ τοῦ Πάσχα στὶς 10.00 π. μ. θὰ τελεσθεῖ στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. Πρὸς τοῦτο θὰ ἀφίχθεῖτε μέχρι τὶς 9.30 π. μ. στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερὸ Ναὸ γιὰ νὰ ἐνδυθεῖτε.

Στοὺς ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης θὰ γίνῃ τὸ ἀπόγευμα τὴν ὠρισμένη ὥρα.

9. Τὸ Πασχαλινὸ Μήνυμά μας

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καὶ τὸ Πασχάλιο Μήνυμα γιὰ νὰ τὸ ἀναγνώσετε στὴν τελετὴ τῆς ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν ἐξέδρα.

Πατέρες καὶ Ἀδελφοί

Εὐχομαι μὲ ἱερὴ κατάνυξη νὰ διέλθουμε τὶς ἅγιες ἡμέρες ἐπιτελοῦντες εὐαρέστως στὸν Θεό τὴν ἱερὴ ἀποστολή μας ἀφοῦ γίνουμε μάρτυρες τῶν τοῦ Χριστοῦ Παθημάτων νὰ ἀναδειχθοῦμε καὶ κοινωνοὶ τῆς δόξης ποὺ θὰ ἀποκαλυφθεῖ μελλοντικά, ὅπως αὐτοχαρακτηριζόταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος *«μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός»* (Ἁ Πέτρου ἐ΄, 1)

Σὲ σᾶς προσωπικῶς καὶ στὶς οἰκογένειές σας εὐχομαι νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία, τὴν εἰρήνη καὶ τὴν χαρὰ τοῦ ἀναστάντος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καλὴ Ἀνάσταση καὶ Χρόνια Πολλὰ

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

